

BASTARDSVÄRMARE PRESENTERAS ...

Familjen Bastardsvärmare Zygaenidae är en iögonfallande grupp av fjärilar. Bastardsvärmare tillhör inte de fjärilsgupper som vi normalt kallar dagfjärilar men flyger i likhet med dessa i solsken på dagen och har klubblika antenner.

Vuxna fjärilar är lätta att känna igen genom sina metallglänsande och färggranna vingar. Färgerna och färgkombinationerna signalerar till fåglarna att de inte är ätliga. Under larvstadiet tar de upp ämnen ur värdväxterna som bildar vätecyanid. Både larven, puppan och den fullvuxna fjärilen är därför starkt giftiga. Denna strategi ökar djurens överlevnadsmöjligheter och

bastardsvärmarna kan därför i lugn och ro flyga med sin ganska långsamma raka flykt och sitta helt oskygga på blommor.

Även andra utvecklingsstadier är lätta att känna igen på bastardsvärmarnas lokaler. Larverna är ofta gul- till grönaktiga med inslag av svarta artspecifika mönster på ryggen och sidorna. De bildar karakteristiska kokonger som den svarta puppan ligger i. När fjärilen är kläckt sticker det svarta puppskalet ut. Bilderna nedan visar en del av utvecklingen hos sexfläckig bastardsvärmare *Z. filipendulae*.

Larven av *Z. filipendulae* krypande på sin värdväxt käringtand *Lotus corniculatus*. Foto Björn Cedeberg.

Larven bildar den karakteristiska kokongen inför själva förpuppningen. Foto Erik Öckinger.

Puppskalet sticker ut ur kokongen när fjärilen är kläckt. Foto Erik Öckinger.

En nykläckt fjäril sittande på vädd. Foto Gabriel Tjernberg.

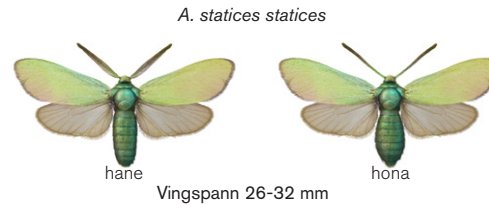
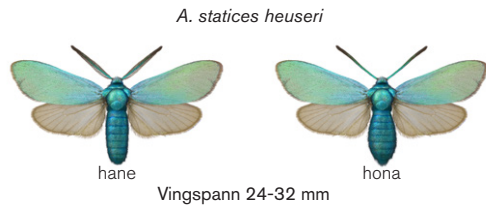
I Sverige finns sju arter av bastardsvärmare fördelade på två släkten. Samtliga utom fjällbastardsvärmare *Z. exulans* är rödlistade i kategorin Nära hotad (NT). Nedan listas de i systematisk ordning och visas i naturlig storlek. Längre fram i foldern sorteras arterna efter utseende. Fjärilarna på bilderna är något förstorade för att tydligt visa deras kännetecken.

Släktet Adscita

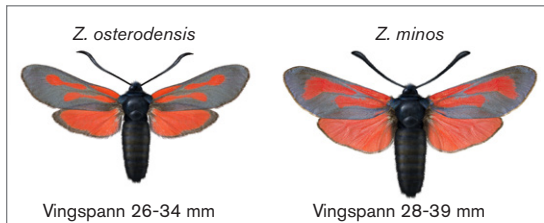
- allmän metallvingesvärmare *A. statices*, formerna *heuseri* och *statices* – se sid 4 och 8

Släktet Zygaena

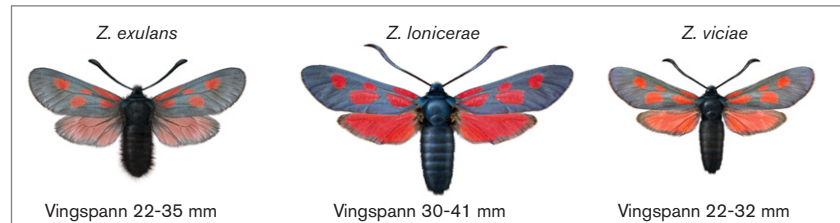
- klubbsprötad bastardsvärmare *Z. minos* – se sid 7 och 13
- fjällbastardsvärmare *Z. exulans* – se sid 5 och 14
- smalsprötad bastardsvärmare *Z. osterodensis* – se sid 7 och 12
- mindre bastardsvärmare *Z. viciae* – se sid 6 och 11
- sexfläckig bastardsvärmare *Z. filipendulae* – se sid 5 och 9
- bredbrämad bastardsvärmare *Z. loniceræ* – se sid 6 och 10

Avlånga röda fläckar på framvingarna

Fem röda fläckar på framvingarna

UTSEENDE

Några tips för artbestämning

Bastardsvärmare kan variera i utseende vilket kan göra artbestämningar något svåra. Titta alltid på flera av de kännetecken som beskrivs nedan, vissa är karaktäristiska, vissa (som beskrivs med "ofta") behöver inte varje gång vara helt tydliga – det är naturen som bestämmer!

Titta först hur fläckarna på framvingarna är utformade, hur många de är och gå sedan vidare till beskrivningarna. Där anges förväxlingsarter samt karaktärer du ska titta på.

På de flesta håll i vårt land varierar mindre bastardsvärmare *Z. viciae* mest, och samtidigt är den vår mest utbredda art. Den kan likna två andra arter som kan förekomma på samma lokal inom stora delar av dess utbredningsområde (bredbrämrad bastardsvärmare *Z. loniceræ* och smalspröad bastardsvärmare *Z. osterodensis*). Undantagsvis kan den ses i Dalafjällen tillsammans med fjällbastardsvärmaren *Z. exulans*.

Lycka till i fält!

Allmän metallvingesvärmare

Adscita statices

A. statices heuseri

hane

hona

mer blågrön metallskimrande färg

hane – fjäderlika antenner

hona – enkla antenner

A. statices statices

hane

hona

mer gröngul metallskimrande färg

Sexfläckig bastardsvärmare

Zygaena filipendulae

Sex röda fläckar på framvingarna

de två fläckarna närmast huvudet ofta sammansmälta

extra fläck (den enda arten av svenska bastardsvärmare med sex röda fläckar på framvingarna)

Kopulerande par, till vänster hane med solblekta fläckar på framvingarna, till höger hona. Foto Jan Axelsson.

Fjällbastardsvärmare

Zygaena exulans

Fem röda fläckar på framvingarna

korta antenner med tydliga antennklubb

röd avlång fläck

korta, breda och rundade framvingar, svagt genomskinliga; grundfärgen ter sig ofta gråaktig

kort och mycket hårig kropp (behåringen längre än hos andra arter)

Förväxlingsart:

Z. viciae – bara i Dalafjällen; se skillnad på fjärlens storlek (sid 3), i behåring, i form på den röda avlånga fläcken vid framkanten närmast huvudet.

Förekommer bara i fjällen. Behåringen och den avlånga fläcken är karakteristiska kännetecken. Foto Gabriel Tjernberg.

Bredbrämad bastardsvärmare

Zygaena lonicerae

Fem röda fläckar på framvingarna, stor

- antenner med långa antennklubb
- spetsgiga, ogenomskinliga framvingar
- framvingarnas röda fläckar skarpt avgränsade
- storleksskillnad mellan de två mittfläckarna ofta större än hos *Z. viciae*
- bakvingekant ofta smalare än hos *Z. viciae*

Förväxlingsart:

Z. viciae – se skillnad på fjärlens storlek (sid 3), antenner, framvingens spets, genomskinlighet, avgränsande av fläckar, mittfläckarnas storlek och bakvingekant.

Z. lonicerae är större än *Z. viciae*, framvingarna är längre och mörkare. Foto Andreas Grabs.

Mindre bastardsvärmare

Zygaena viciae

Fem röda fläckar på framvingarna, minsta femfläckiga arten

- antenner med tydliga antennklubb
- rundade svagt genomskinliga framvingar
- framvingarnas röda fläckar mer diffust avgränsade
- storleksskillnad mellan de två mittfläckarna ofta mindre än hos *Z. lonicerae*
- bakvingekant ofta bredare än hos *Z. lonicerae*

Förväxlingsarter – se skillnad på fjärlens storlek (sid 3):

Z. exulans – bara i Dalafjällen; skillnad i behåring, form på den röda fläcken vid framkanten.

Z. lonicerae – se skillnad på framvingens spets, genomskinlighet, antenner, avgränsande av fläckar, mittfläckarnas storlek och bakvingekant.

Z. osterodensis – bara former med sammanhängande röda fläckar; se skillnad på antennernas avslutning.

Obs! Arten kan variera i utseende. Former med avlånga sammanhängande röda fläckar förekommer sällsynt. Dessa fläckar liknar "timglasfläcken" hos *Z. osterodensis*. Foto Pavel Bina.

Smalsprötad bastardsvärmare

Zygaena osterodensis

Avlånga röda fläckar på framvingarna

- antennor med smala antennklubbor (spetsig avslutning)
- den röda fläcken formad likt ett "timglas" (eller delas till två fläckar)

Förväxlingsarter:

Z. minos – se skillnad på framvingens yttre röda fläck och antennernas avslutning.

Z. viciae – se skillnad på fjärilens storlek (sid 3), antennernas längd och antennklubbor.

Det är inte ovanligt att den röda "timglasfläcken" på framvingen delas till två fläckar. Foto Tommy Karlsson.

Klubbprötad bastardsvärmare

Zygaena minos

Avlånga röda fläckar på framvingarna

- tydliga antennklubbor (klubblik avslutning)
- den röda fläcken formad likt en "benknota"

Förväxlingsart:

Z. osterodensis – se skillnad på framvingens yttre röda fläck och antennernas avslutning.

I enstaka fall kan även den röda "benknotafläcken" på framvingen delas till två fläckar. Foto Andreas Grabs.

ARTBESKRIVNING

Allmän metallvingesvärmare *Adscita statices*

Hona sittande på vädd, formen *heuseri*. Foto Tommy Karlsson.

Hane med metallskimrande grön färg på framvingarna, formen *statices*. Foto Nils Ryrholm.

Beskrivning och beteende

Förekommer som två former (*f. statices* och *f. heuseri*) med olika ekologi och vissa smärre morfologiska skillnader (*f. statices* är något större, har oftast 38–45 antennleder, *f. heuseri* är något mindre och har vanligen 32–36 antennleder). Formerna anses av de flesta forskare tillhöra en art, dock kan framtida undersökningar visa att de utgör två arter. Fjärilen flyger gärna i solsken en halv till en meter över marken, flykten är rak, långsam och snabbt svirrande. Den sätter sig ofta i vegetationen.

Utbredning och status

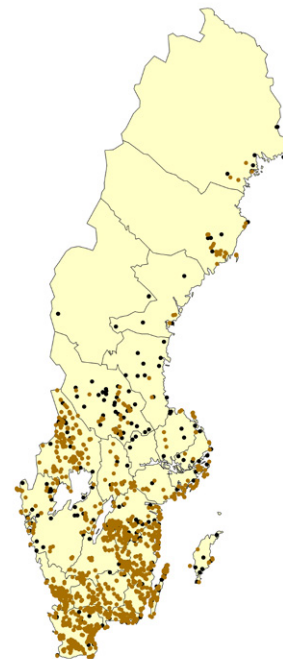
F. statices förekommer de i sydöstra delarna av landet upp till Stockholm, *f. heuseri* hittas över hela utbredningsområdet (Skåne till Norrbotten). Tydligt lokal. Nära hotad (NT).

Livsmiljö

Öppna blomrika gräsmarker, dels varma torra blomrika sandmarker (*f. statices*), dels friska till fuktiga blomrika gräsmarker (*f. heuseri*). *F. heuseri* föredrar mindre vindskyddade ängsmarker. Formernas ekologi gör att de inte förekommer inom samma habitat även om dessa kan ligga nära varandra (se även flygtid för vuxna fjärilar mm.).

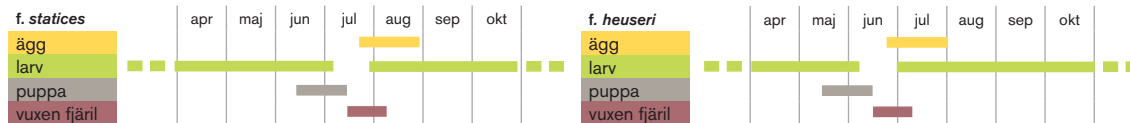
Värdväxt

Bergsyra *Rumex acetosella* (*f. statices*) och ängssyra *Rumex acetosa* (*f. heuseri*).

● fynd t.o.m. 1999

● fynd fr.o.m. 2000

Sexfläckig bastardsvärmare *Zygaena filipendulae*

Kopulerande par nära en järnväg. Foto Magnus Stenmark.

Även former med sammansmälta röda mittfläckar kan förekomma. Foto Andreas Grabs.

Beteende

Lokala populationer kan under gynnsamma förhållanden bestå av flera tusen individer. Undersökningar har visat att vuxna fjärilar kan flyga upp till 10 km bort från sina egentliga habitat (arten är inte lika habitatkrävande som flertalet andra arter). Fjärilarna är annars stationära och förflyttar sig högst ett par hundra meter från sin lokal, liksom andra bastardsvärmare.

Utbredning och status

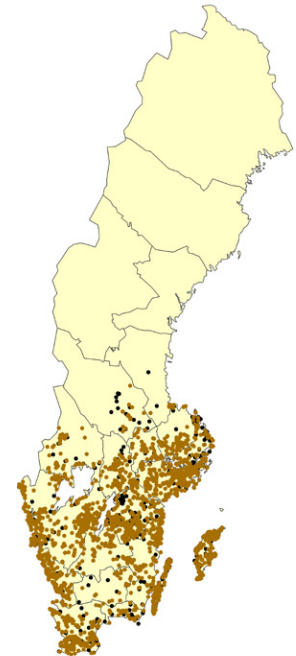
Förekommer främst i Götaland och södra Svealand. I Götaland är den fortfarande lokalt allmän och tillhör en av de vanligaste bastardsvärmarearterna. Nordligaste lokalerna ligger i norra Svealand och södra Norrland (Värmland, Dalarna, Hälsingland). Arten tidigare utbredd och relativt vanlig, men har successivt minskat på många håll inom utbredningsområdet. Nära hotad (NT).

Livsmiljö

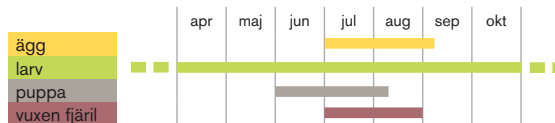
Öppna torra blomrika ängsmarker, hagmarker, vägrenar och skogskanter.

Värdväxt

Käringtand *Lotus corniculatus*, undantagsvis andra ärtväxter.

● fynd t.o.m. 1999
● fynd fr.o.m. 2000

Bredbrämad bastardsvärmare *Zygaena lonicerae*

Par efter parning, hona underst. Foto Nils Hydén.

Z. lonicerae har antenner med långa antennklubbor.
Foto Lina Lönnberg.

Beteende

Populationstätheten är låg, större antal individer påträffas mer sällan (utom i Skåne där den kan vara talrik). Jämfört med andra bastardsvärmare har bredbrämad bastardsvärmare en ganska snabb och rak flykt. Fjärilarna besöker ofta blommor, framförallt blåviolettera korgblommiga växter (vädd, klint och tistel).

Utbredning och status

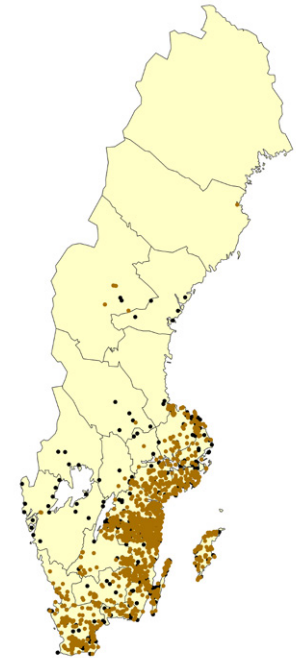
Förekommer i två separata områden. Huvudutbredningen sträcker sig från Skåne till Dalälven. Förekomsterna i Halland och Västsverige är glesa. I norr finns ett mindre förekomstområde i Medelpad, Ångermanland till Jämtland (söder om Storsjön). Arten har minskat mest påtagligt i Västsverige. Förekommer sparsamt. Nära hotad (NT).

Livsmiljö

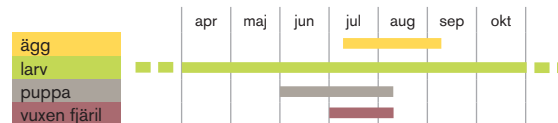
Blomrika friska till fuktiga ängsmarker. Även öppnare och torrare blomrika buskmarker som t.ex. igenväxande hyggen och vägkanter med hög vegetation.

Värdväxt

Olika klöverarter (främst rödklöver *Trifolium pratense*) men även vialarter *Lathyrus* spp. samt käringtand *Lotus corniculatus*.

● fynd t.o.m. 1999
● fynd fr.o.m. 2000

Mindre bastardsvärmare *Zygaena viciae*

Z. viciae har svagt genomskinliga framvingar. Foto Andreas Grabs.

Antennerna har tydliga antennklubbor.
Foto Göran Sjöberg.

Beteende

Populationstätheten är låg, arten påträffas sällan i större antal. Populationerna kan fluktuera kraftigt mellan olika år. Fjärilarna är ganska oskygga, flykten är rak, ganska långsam och något svirrande. De kan ofta påträffas vilande lågt ner på strån eller annan vegetation.

Utbredning och status

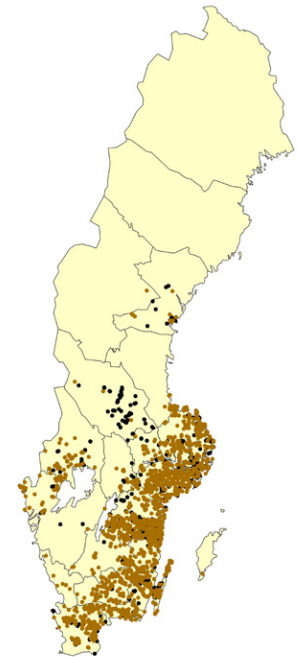
Landets mest utbredda bastardsvärmart. Förekommer från Sydsverige upp till Medelpad och Ångermanland, bl.a. utmed Ångermanälven. Huvudutbredningen sträcker sig från Sydsverige till mellersta Dalarna (saknas dock i stora delar av Götaland, Skåne, Halland och Småland). Förekommer sparsamt. Nära hotad (NT).

Livsmiljö

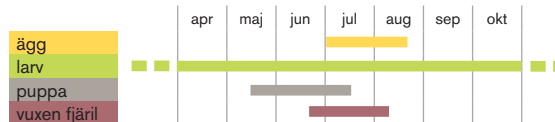
Friska till torra blomrika ängsmarker, skogsbryn, skogsvägar, extensivt betade hagmarker, blomrika hyggen, mindre ängsmarker i skogs- och mellanbygder. Undviker öppna slättbygder.

Värdväxt

Olika ärtväxter, t.ex. käringtand *Lotus corniculatus*, gulvial *Lathyrus pratense*, kråkvicker *Vicia cracca*.

● fynd t.o.m. 1999
● fynd fr.o.m. 2000

Smalsprötd bastardsvärmare *Zygaena osterodensis*

Nykläckt fjäril, kokongen med det svarta puppskalet syns under fjärilen. Foto Nils Hydén.

Beteende

Vuxna fjärilar har en rak svirrande flykt, flyger ofta långsamt och är oskygga. Om de skräms flyger de iväg betydligt snabbare än andra arter, även på flera meters höjd över marken. Under mycket varma dagar kan de krypa undan och söka skydd i skuggan när det är som varmast. De besöker gärna blommande ärtväxter, ofta samlas flera individer på några få plantor.

Utbredning och status

Arten finns bara inom tre åtskilda områden: östra Götaland, Svealand och södra Norrland (Medelpad). Inom dessa kan den på vissa håll förekomma talrikt på de isolerade lokalerna. Dessa tre områden har troligtvis varit isolerade från varandra under lång tid. Tämligen sällsynt. Nära hotad (NT).

Livsmiljö

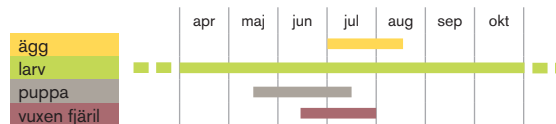
Rikare skogsmark, mindre skogsängar, bryn, gläntor, små hyggen, kraftledningsgator, vägkanter, oftast på kalkpåverkad mark.

Värdväxt

I Mellansverige främst kråkvicker *Vicia cracca*, längre söderut även gulvial *Lathyrus pratense* och skogsvicker *Vicia sylvatica*.

● fynd t.o.m. 1999
● fynd fr.o.m. 2000

Klubbspötad bastardsvärmare *Zygaena minos*

Z. minos har tydliga antennklubbtor. Foto Nils Ryrholm.

"Benknofläcken" kan ha något oskarp form. Foto Magnus Stenmark.

Beteende

Arten är väldigt lokal och återfinns enbart i nektarrika miljöer. Fjärilarna flyger med en rak och långsam svirrande flykt. De kan också påträffas sittande i blommor eller på grässtrån. Mot slutet av dagen kan flera individer samlas på en blomma för att övernatta tillsammans.

Utbredning och status

Förekommer inom två åtskilda områden som troligen har varit isolerade från varandra en längre tid. Det sydliga området omfattar delar av Skåne (kustnära områden från Ystad till Sölvesborg), det nordligare östra Småland (från Nybro till Västervik) samt Öland där arten har sin svenska huvudförekomst. Utbredningsområdet har minskat kraftigt under de senaste 30 åren, speciellt i Småland men även i Skåne. Sällsynt. Nära hotad (NT).

Livsmiljö

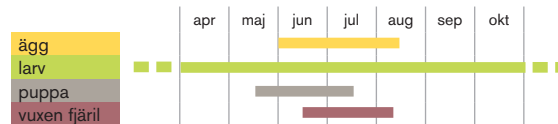
Torra solexponerade, gärna kalkhaltiga sandmarker, glesa soliga skogsmarker, buskmarker på sandjordar.

Värdväxt

Bockrot *Pimpinella saxifraga*.

● fynd t.o.m. 1999
● fynd fr.o.m. 2000

Fjällbastardsvärmare *Zygaena exulans*

En nykläckt fjällbastardsvärmare. Foto Uno Unger.

Fjärilarna sätter sig gärna i fjällbjörkar. Foto Stefan Holmberg.

Beteende

Arten varierar i förekomst mellan åren, liksom andra dagfjärilsarter i fjällen. Den är vanligare vartannat år (under jämna år). Fjärilen flyger nära marken och har en snabb, svirrande flykt.

Utbredning och status

Förekommer längs hela fjällkedjan från Dalarna till Norrbotten. Tämligen allmän.

Livsmiljö

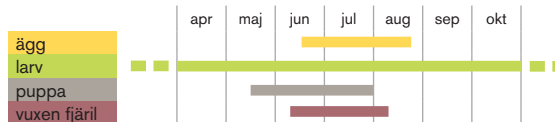
Fjällhedar ovanför trädgränsen och myrmark i skogsregionen.

Värdväxt

Flera växter från olika familjer, t.ex. ljungväxter och ärtväxter.

● fynd t.o.m. 1999
● fynd fr.o.m. 2000

NEDGÅNG OCH HOT

Förutom fjällbastardsvärmare *Z. exulans* har alla bastardsvärmararter gått tillbaka.

Minskningarna under de senaste 10 åren är kraftiga och tas upp i senaste Rödlistan (2010):

- allmän metallvingesvärmare *A. sticticus* – 15 (10–30) %
- bredbrämrad bastardsvärmare *Z. loniceræ* – 15 (10–30) %
- klubbspötad bastardsvärmare *Z. minos* – minskning pågår eller förväntas att ske
- smalspötad bastardsvärmare *Z. osterodensis* – mer än 5 %
- mindre bastardsvärmare *Z. vicinæ* – 15 (10–30) %
- fjällbastardsvärmare *Z. exulans* – stabil
- sexfläckig bastardsvärmare *Z. filipendulæ* – 20 (10–50) %

Nedgången för arterna i Sverige beror framförallt på upphörande av den traditionella hävden av slåttermarker, fortgående igenväxning av tidigare hävdade marker samt skogsplantering på mindre ängsmarker, brynnära marker och kantzoner. Sammantaget har detta orsakat en omfattande fragmentering samt isolering av de kvarvarande livsmiljöerna.

Dessa livsmiljöer hotas allvarligt av det moderna och problematiska sättet att bruka markerna såsom:

- dagens tidiga slåtter (med omedelbar buntning och inplastning av grödan) som ofta sker i första omgången runt midsommar vilket drabbar de fastspunna pupporna hårt
- högt betetryck
- selektivt bete av nektarkällor
- gödsling och övergödning (som slår ut värdväxterna)
- felaktigt utförd slåtter samt röjning av gräsmarker och vägkanter med moderna slåtterkrossar (som mal sönder vegetationen och kan helt slå ut lokala populationer).

På många lokaler förekommer flera arter samtidigt. Om lokalerna försvinner kan effekten påverka många arter. Foto Tommy Karlsson.

HÄVD OCH SKÖTSEL? RÄTT HÄVD OCH SKÖTSEL!

Bastardsvärmare är mycket känsliga för hur markerna där de förekommer hävdas och sköts. Hård hävd eller slåtter tidigt på säsongen är båda problematiska. Selektivt bete av nektarkällor under bastardsvärmarnas flygperiod i juni-juli är också bekymmersamt.

Med andra ord behöver marker med bastardsvärmare hävdas och skötas med eftertanke. Dels behöver larverna ha möjlighet att förpuppas och kläckas i halvhög växtlighet och dels måste de vuxna djuren ha tillgång till nektarkällor.

Men det finns strategier för att hantera de här svårigheterna. Resultat från Småland visar att betessläpp i slutet av juli och början av augusti fungerar bra för bastardsvärmare. Markerna kan hävdas, men fjärilarna har också möjlighet att hinna kläcka fram, födosöka och reproducera sig.

Slåtter och röjning av framförallt vägkanter och gräsmarker går också att anpassa. I dessa fall gäller det att avstå från slåtter från juni till augusti, dvs. slå sent på säsongen och inte använda slåtterkrossar som mal sönder vegetationen.

En annan tänkbar strategi är att hävda markerna i sektioner eller fällor så att inte all högre vegetation och nektarkällor försvinner samtidigt. På så sätt kan viss hävd ske redan under flygtiden utan att få lika drastiskt negativa effekter som bete eller slåtter tidigt under säsongen. En variant på den här strategin är att låta hävden rotera mellan säsonger, det vill säga att en del av bastardsvärmarnas habitat undantas från hävd varje säsong via ett rullande schema. Liknande schema kan användas vid slåtter och röjning.

Om markerna skall hävdas med får måste man vara särskilt varsam med hur och när dessa betar, annars är risken stor att man missgynnar bastardsvärmarna. Får betar selektivt ner blommor och tar därmed bort de viktiga nektarkällorna.

En nykläckt fjäril av *Z. Ionicerae* på Fjärilsvägen i Gästrikland. Slåttern pågår här under september månad. Varje år slås en sida åt gången. Sidan byts till nästa år. Foto Göran Sjöberg.

Bastardsvärmarnas livsmiljö, den blomrika ängen på Gotland.
Foto Nils Ryrholm.

Eftersom bastardsvärmare inte flyger så bra så är de helt beroende av att ha både födokällor och äggläggningssplatser i sin närhet. Går det då att kombinera hävd och skötsel av markerna med bibehållandet av livskraftiga bastardsvärmarepopulationer? Svaret är definitivt ja. Lokaler på flera håll tillämpar framgångsrikt sent betessläpp, bete i sektioner eller fällor, eller sektioner som undantas från hävd på ett roterande schema. Hävd är nödvändig för att säkerställa förekomsterna över tid, och klok hävd gör att vi kan gynna våra bastardsvärmare istället för att missgynna dem.

Referenslista

- Artfaktablad allmän metallvingesvärmare. ArtDatabanken, SLU 2011-02-17.
Artfaktablad bredbrämad bastardsvärmare. ArtDatabanken, SLU 2011-02-17.
Artfaktablad klubbspötad bastardsvärmare. ArtDatabanken, SLU 2011-02-17.
Artfaktablad mindre bastardsvärmare. ArtDatabanken, SLU 2011-02-17.
Artfaktablad sexfläckig bastardsvärmare. ArtDatabanken, SLU 2011-02-17.
Artfaktablad smalspötad bastardsvärmare. ArtDatabanken, SLU 2011-02-17.
Elmqvist H., Liljeberg G., Top-Jensen M. & Fibiger M. 2011. Sveriges Fjärilar. En fälthandbok över Sveriges samtliga dag- och nattfjärilar. Bugbook Publishing, Østermarie.
Gärdenfors U. (ed.) 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010. ArtDatabanken SLU Uppsala.
Holst I. & Eliasson C.U. 2009. Dagfjärilar i Örebro och Västmanlands län. En fälthandbok. Länsstyrelserna i Örebro och Västmanlands län.
Naumann C.M., Tarmann G.M. & Tremewan W.G. 1999. The Western Palaearctic Zygaenidae (Lepidoptera). Apollo Books, Stenstrup.
Pettersson, L. B., Harris, S. & Mellbrand, K. 2011. Svensk Dagfjärilsövervakning, årsrapport för 2010. Biologiska institutionen, Lunds universitet.
Söderström B. 2006. Svenska Fjärilar. En fälthandbok. Albert Bonniers Förlag, Stockholm.
Wickman P.O., Bjerding F., Brattström A., Karlsson H. & Lindeborg M. 2011. Dagfjärilar i sydöstra Sverige. En guide till Blekinge, Småland och Öland. Sveriges Ornitologiska Förenings förlag.

FAUNAVÄKTA BASTARDSVÄRMARE!

Hjälp oss att förbättra kunskapen om dessa vackra fjärilar! Vi uppmärksammar bastardsvärmare speciellt i år genom ett utbrott till alla som är intresserade av att övervaka eller inventera dem. Detta är ett samarbete mellan Faunaväkeriet för småkryp (som i dagsläget samordnas av ArtDatabanken, Sveriges Entomologiska Förening och elva lokala entomologiska föreningar), Naturskyddsföreningen och Svensk Dagfjärilsövervakning!

Hur gör du?

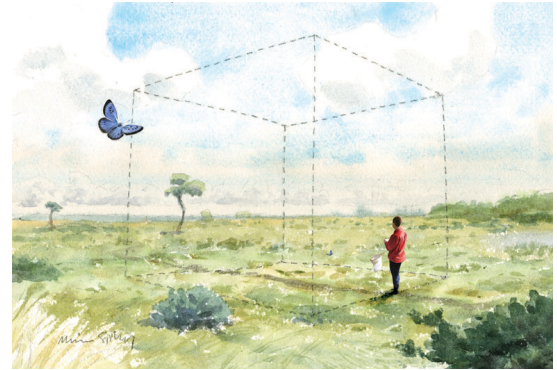
Välj art och lokal

Du kan antingen välja själv eller vända dig till oss för att få tips.

- Om du vill välja själv: Gå in på Artportalen www.artportalen.se, välj Sök fynd och ange den art och det område du är intresserad av.
- Om du vill få tips: Vänd dig till regionalsamordnaren för Faunaväkeriet av småkryp i ditt län (kontaktuppgifter hittar du på Faunaväkeriets hemsida www.slu.se/faunavaktarna). Du kan också kontakta Pavel Bína som samordnar Faunaväkeriet nationellt.

Välj metodik

Metodiken i vår kampanj är densamma som används för övervakning av dagfjärilar i Svensk Dagfjärilsövervakning förutom att det räcker med ett besök på din lokal. Du kan alltså välja mellan slinga och punkt. Är du intresserad av att även räkna dagfjärilar på din lokal är du välkommen att registrera den inom dagfjärilsövervakningen, www.dagfjarilar.lu.se. Kontakta i så fall dagfjärilsövervakningens samordnare, Lars Pettersson.

Slinga.

- **Slinga.** En slinga är normalt 0,5–3 km lång och täcker in olika naturtyper och livsmiljöer. Ingen del av slingan ligger närmare än 50 m från en annan del av samma slinga. Slingan delas in i ett antal segment utifrån de naturtyper du vandrar igenom, t.ex. betesmark, lövskog, kärr. Du inventerar slingan genom att i lugn promenadtakt räkna de fjärilar du ser framför dig, dels 2,5 m åt vardera sidan, dels 5 m framåt, dels 5 m uppåt (se bild). Antalet individer noteras för varje segment och inventeringstillfälle. Om en fjäril behöver studeras närmare för artbestämning avbryter du vandringen tillfälligt och fortsätter sedan igen från samma plats.

Punkt.

- **Punkt.** En punktlokal består av ett område med 25 m radie som ligger runt en bestämd mittpunkt (se bild). En punktlokal kan vara en del av en äng, trädgården hemmavid, en glänta i skogen eller liknande. Lokalens mittpunkt markeras på en karta och/eller med GPS. Fjärilar inom punktlokalen och upp till 5 m höjd räknas och registreras under 15 minuter per inventeringstillfälle. Avståndet mellan två närliggande punkter bör vara minst 500 meter.

Rapportera

Efter att du har besökt din lokal rapporterar du i Artportalen www.artportalen.se under projektkategorin Faunaväkteri. Om du har besökt en sedan tidigare känd lokal och inte har sett några bastardsvärmare är denna uppgift viktig att rapportera! Du kryssar i så fall i rutan Ej återfunnen.

Ta gärna bilder på bastardsvärmare du ser i fält. Bilderna kan du sedan ladda upp vid rapporteringen på Artportalen och dina fynd får en viktig kvalitetssäkring. Du är också välkommen att skicka in dina bilder i fall du känner dig osäker på artbestämningen. Kontakta i så fall din regionala samordnare för Faunaväkteriet eller Pavel Bina som också gärna svarar på frågor angående rapporteringen.

Eftersom detta är en engångsinsats behöver du inte registrera dig i någon av verksamheterna. Men vi ser gärna att lokalerna följs även under kommande år. Om du vill fortsätta övervaka är du varmt välkommen att bli faunaväktare (ifall du vill övervaka dina bastardsvärmare) eller dagfjärilsövervakare (ifall du vill räkna dagfjärilar)! Hör av dig till oss!

Vi hoppas på glada bastardväktare i fält!

Faunaväkeriet är en ideell övervakning av hotade djurarter. En grundläggande kunskap om hotade arters förekomst samt trender i populationsstorlek och dynamik krävs för att kunna bevara dem. Övervakning och uppföljning är därför en mycket viktig del av bevarandearbetet.

Projektledning

Pavel Bina, Isak Isaksson

Texter

Texter artbeskrivningar: underlag ArtDatabankens artfaktblad – författare Markus Franzén (en art), Nils Hydén (fem arter), revidering Claes Eliasson, Nils Hydén; text Hävd och skötsel samt Metodik: Lars Pettersson; textbearbetning Pavel Bina

Faktagranskning

Nils Hydén, Nils Ryrholm

Språkgranskning

Anna Lejfelt Sahlén

Illustrationer

Fotografering av och illustrering från preparerade underlag: fotograf Christopher Reisborg och illustratör Jan-Åke Winqvist.

Kartor

Pavel Bina, Marit Persson

Grafisk form

Ingrid Nordqvist Johansson

Faunaväkeriet

www.artdatabanken.se

Naturskyddsföreningen

Isak Isaksson, Box 4625, 116 91 Stockholm
isak.isaksson@naturskyddsforeningen.se
tel. 08-702 65 18, www.naturskyddsforeningen.se

Sveriges Entomologiska Förening

Håkan Lundkvist, Frösslunda 312, 386 62 Mörbylånga
hakan.lundkvist@telia.com, tel. 0485-440 83, www.sef.nu

Svensk Dagfjärilsövervakning

Lars Pettersson, Biologiska Institutionen, Ekologihuset, 223 62 Lund
dagfjarilar@gmail.com, tel. 046-222 38 18, www.dagfjarilar.lu.se

ARTDATABANKEN

Naturskyddsföreningen

SVENSK
DAGFJÄRILSÖVERVAKNING